

Bilgisayar Öğretmeni Adaylarının Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

Investigating Preservice Computer Teachers' Attitudes Towards Distance Learning Regarding Various Variables

Alev ATEŞ

*Ege Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi
Bölümü, İzmir, e-posta: alev.ates@ege.edu.tr*

Eralp ALTUN

*Ege Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi
Bölümü, İzmir, e-posta: eralp.altun@ege.edu.tr*

ÖZET

Bu araştırmanın amacı; Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü (BÖTE) 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının (UEYT) cinsiyet, sınıf düzeyi, uzaktan eğitim alma, bilgisayar kullanma deneyimi, algılanan bilgisayar becerisi ve öğrenme biçimleri açısından incelenmesidir. Veri toplama araçları; bilgi formu, Kolb Öğrenme Biçemi Ölçeği ve Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum ölçeğidir. Bulgulara göre, UEYT, cinsiyete ve sınıfa göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Katılımcıların, daha önce uzaktan eğitim alma durumları, bilgisayar kullanma deneyimleri ve algıladıkları bilgisayar kullanma becerileri UEYT'yi anlamlı ölçüde etkilemektedir. Kolb'ün modeline göre, katılımcıların %69,2'sini oluşturan "ayrıştıran" öğrencilerin UEYT'leri en yüksektir. Ancak, UEYT öğrenme biçemlerine göre anlamlı ölçüde farklılaşmamaktadır.

Anahtar Sözcükler: Uzaktan eğitim, tutum, öğrenme biçemi, Kolb

ABSTRACT

This study aimed at investigating attitudes towards distance learning (ATDL) of junior and senior students at Computer Education and Instructional Technologies (CEIT) according to gender, grade level, participation in a distance learning course, experience in using computer, perceived computer competency and learning styles. Data collection tools included demographics form, Kolb's Learning Style Inventory, The Scale of ATDL. Findings indicated that ATDL scores were significantly unrelated with gender and grade level. Previous participation to any distance learning course, experience in using computers and perceived computer competency significantly effect ATDL. Regarding LSI, 69.2% of them are convergers with the highest ATDL score. However, ATDL was found to be significantly unrelated with their LS.

Keywords: Distance learning, attitude, learning style, Kolb

SUMMARY

Advances in information and communication technologies provided us multiple representation of knowledge not only written but also with audio, video, animation and several combinations as well. Ruth (2002) stated that conceptualizing verbal texts, graphs, drawings, photos..etc. provides the basis for a notion of literacy that applies across the curriculum. Each individual may have different styles in information-capturing and processing which refer to learning styles such as convergers, divergers, assimilator and accomodator as proposed in Kolb's model. As Babadoğan (2000) stated if we know what learners' learning styles are, it will be easier for course designers and teachers to decide how to plan instructional activities. An alternative method in education, distance learning is emerging rapidly as educational technology develops. Distance learning can provide students more flexible and interactive learning environments independent from time and space. When we consider this fact, it is important to investigate the factors including learning styles that may effect students' attitudes towards distance learning. The findings and results of such studies are considered to be helpful for distance learning program designers and developers.

This study aims to investigate attitudes towards distance learning (ATDL) of junior and senior students of Computer Education and Instructional Technologies (CEIT) Department and to find out the relations between students' attitudes towards distance learning and their perceived computer competency, level of experience, grade levels and gender. It also aims to reveal the students' learning styles according to Kolb's Experiential Learning Style Model and possible relation between their learning styles and ATDL. The sample is of 58 female and 71 male students who had "The Foundations of Distance Learning" course previously. Data collection tools included demographics form, Kolb's Learning Style Inventory (LSI), The Scale of Attitudes Towards Distance Learning

In data analysis, descriptive statistics such as frequency, percentage, mean and cross tabulation were made use of and also t-test, Kruskal-Wallis-H, ANOVA and Scheffe were performed. The findings indicated that 64.7% of junior and 22.9% of senior students mentioned that they had participated a distance learning course before. ATDL scores were significantly unrelated with gender and grade level ($p>0.05$). On the other hand, students' previous participation to a distance learning course, the level of their experience in using computers and their perceived computer competency significantly effect their ATDL scores ($p<0.05$). These findings were in agreement with other studies (Chang & Tung, 2008; Brinkerhoff & Koroghlanian, 2005; Drennan et al., 2005; Kışla, 2005). Regarding Kolb's LSI, 69.2% of them are convergers with the highest ATDL score. However, ATDL scores were found to be significantly unrelated with their learning styles. The results revealed that it is vital to develop computer competency of the students for whom a distance learning program will be introduced.

Giriş

Günümüz geleneksel eğitim kurumları, birbirinden farklı öğrenme biçemlerine sahip olan çok sayıda bireye nitelikli ve uygun maliyetle hizmet vermekte sınırlı kalabilmektedir. Buna karşın dijital bilgi işlemenin ve iletişimin hızla gelişmekte olması, bir dizi öğretme ve öğrenme olanağı yaratmaktadır. Teknoloji-destekli öğrenme

ortamları, geleneksel öğretimden çok farklı ders tasarımı ve gereksinimleri de beraberinde getirmektedir (Valenta, Therriault, Dieter ve Mrtek, 2001). Bu noktada, teknoloji destekli öğrenmeyi içeren uzaktan öğrenme ve uzaktan eğitim kavramları karşımıza çıkmaktadır.

Uzaktan eğitim, (a) Uzaklığın eğitim almaya engel olabileceği durumlarda, örneğin kırsal bölgede ve coğrafi açıdan uzak yerleşim yerlerinde yaşayan insanlar eğitimlerini sürdürmek üzere yeterli sayıda kaynak ve öğretmenden yoksun olmaları, (b) Fiziksel engeli ya da hastalığı nedeniyle eve bağımlı olan insanların eğitim gereksinimleri, (c) Örgün eğitime devam edememiş gençler ve kendilerini geliştirmek isteyen yetişkinlerin eğitim gereksinimleri gibi nedenlere bağlı olarak ortaya çıkmış olan bir eğitim modelidir (Newby, Stepich, Lehman ve Russell, 2006). Yalnızca mesleki yönden değil, kişisel gelişim yönünden de yaşamboyu öğrenme anlayışının gelişmesiyle eğitim almaya yönelik gereksinim artmaktadır. Ayrıca, artan öğrenci sayısı ve iş ve çalışma koşullarının bireylerin kendilerini sürekli yenilemelerini gerektirmesi alternatif bir eğitim modeli olarak uzaktan eğitimin ortaya çıkmasında önemli rol oynamıştır (Akça, 2006). Horzum'un (2003) belirttiği gibi, uzaktan eğitim, öğrenci ve öğreticinin zaman ve mekân kısıtlaması olmadan, eğitimin bütünlüğünü sağlamak amacıyla ders materyallerinin ve aradaki etkileşimin iletişim teknolojilerini kullanarak uygulanan bir eğitim modelidir.

Yurtdışında uzaktan eğitime yönelik öğrenci ve öğretmen tutumları ile görüşlerini ele alan çok sayıda araştırma bulunmaktadır. Dick, Case ve Burns (2001) ABD ve Avustralya'daki lisans ve yüksek lisans öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik tutumlarını incelemişlerdir (n=270). Edinilen bulgulara göre, öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının kararsız ya da yakın seviyede olduğu, uzaktan eğitimi ikinci seçenek olarak gördükleri ortaya konmuştur.

Brinkerhoff ve Koroghlanian (2005) tarafından, üniversite öğrencilerinin bilgisayar becerileri ve uzaktan eğitimin bir türü olan İnternet'e dayalı eğitime yönelik tutumları, iki aşamalı bir çalışmada incelenmiştir. Öğrencilerin tutumlarının genel olarak nötr ya da orta düzeyde olduğu görülmüştür. Ancak, daha önce İnternet kullanan öğrencilerin

daha olumlu tutuma sahip oldukları belirlenmiştir. Araştırmanın ikinci aşamasında, öğrencilerin bilgisayar kullanma becerileri ve İnternet'e dayalı eğitime yönelik tutumlarındaki değişim incelenmiştir. Edinilen bulgulara göre, dört yıllık zaman diliminde öğrencilerin becerileri ve tutumlarının zaman zaman olumlu yönde olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, lisans öğrencilerinin 1999 yılı ile karşılaştırıldığında 2003 yılında, İnternet'e dayalı dersleri daha fazla tercih ettikleri ortaya konmuştur.

Belcheir ve Cucek (2002) tarafından Boise State Üniversitesinden uzaktan eğitim ile eğitim gören 254 öğrenci üzerinde yapılan diğer bir araştırmada, öğrencilerin uzaktan eğitim konusundaki bakış açıları incelenmiştir. Bu araştırmanın sonucunda, katılımcılar uzaktan eğitimin en olumlu yönü olarak zamandan ve mekândan bağımsızlığını, en olumsuz yönü olarak klasik eğitime göre daha fazla zaman alması ve öğrenme hatalarının daha çok olmasını göstermişlerdir. Bunun yanında katılımcıların genel olarak uzaktan eğitimden memnun oldukları da belirlenmiştir.

Erdoğan, Erkoç ve Göktimur (2006) tarafından açık lise, açık öğretim fakültesi ve İstanbul'daki bazı örgün yüksek öğretim kurumları öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik tutumları incelenmiştir. Edinilen bulgulara göre yüksek öğretim kurumları tarafından tasarlanan uzaktan eğitim sistemlerinde yeterli ve etkili sonuçların alınabilmesi için, hedef kitlenin demografik özelliklerinin, uzaktan eğitime yönelik ilgi ve tutumlarının iyi tespit edilmesi, sistemin öğrencinin gereksinimlerine uygun olarak tasarlanması gerekmektedir.

Drennan, Kennedy ve Pisarski (2005) tarafından yapılan bir araştırmada, uzaktan eğitimin yüzyüze ders oturumlarıyla desteklendiği bir dersle ilgili öğrencilerin (n=248) görüşlerine başvurulmuştur. Uzaktan eğitim yöntemlerinin kullanıldığı bu derste öğrencilerin, (a) Teknoloji aracılığıyla ders materyallerine kolay erişebilme ve bu materyalleri kullanabilme, (b) Öğrenme biçimi olarak özerk, bağımsız öğrenebilme ve içsel denetim odağına sahip olma durumlarının öğrenmelerinde etkili olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, ileri düzeyde bilgisayar kullanma becerileri olan öğrencilerin, bu derslere kolay uyum sağladığı, olası teknik sorunları çözümlenerek, uzaktan eğitimle ilgili olumlu görüşleri olduğu ortaya konmuştur.

Chang ve Tung (2008), yeniliğin yaygınlaşması kuramı ile teknoloji kabul modeline algılanan sistem niteliği ve bilgisayar öz-yeterliği değişkenlerini de ekleyerek, öğrencilerin çevrimiçi uzaktan eğitim ortamlarını kullanma eğilimlerini incelemiştir. Buna göre, öğrencilerin bilgisayar öz-yeterlik algıları ile dersin web sitesinin kendi tercihlerine uyumlu olabilmesi, yararlı olması, kullanım kolaylığı ve niteliği konusundaki görüşleri, çevrimiçi uzaktan öğrenme ortamlarını tercih etmelerinde önemli etmenlerdir. Benzer şekilde, Venkatesh ve Davies (1996), uzaktan öğrenme ortamlarının öğrenciler tarafından yararlı olarak algılanabilmesi için, ortamı kolay kullanabilmelerinin önemli olduğunu belirtmişlerdir.

Ağır, Gür ve Okçu (2008), 238 ilköğretim öğretmenin uzaktan eğitime karşı tutumlarını incelemiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından geliştirilen “Uzaktan Eğitim Tutum Ölçeği” uygulanmıştır. Öğretmenlerin uzaktan eğitime tutum düzeylerinin olumlu olduğu, tutumlarının cinsiyete, çalıştıkları kuruma göre anlamlı ölçüde değişmediği ancak uzaktan eğitim hakkında bilgi sahibi olma durumunun uzaktan eğitime yönelik tutumu etkilediği görülmüştür.

Öğrenme biçimleri ve uzaktan eğitim

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler doğrultusunda, bilgi yazılı, sesli, canlandırılmalı, görüntülü ya da bunların kombinasyonları şeklinde farklı biçimlerde sunulabilmektedir. Grisham'ın (2001) belirttiği gibi, günümüzde öğrenciler bilgiyi video, sesli metin, şekiller, çizimler, fotoğraflar gibi çeşitli materyallerden çözümlmek zorundadır. Roth'a (2002) göre, bu tür materyaller anlaşılmaları için çeşitli öğrenme biçimleri için tasarlanarak öğretim programında yer verilmelidir. Babadoğan'a (2000) göre, eğer bireylerin öğrenme biçimlerinin ne olduğu belirlenirse, bireylerin nasıl öğrendiği ve nasıl bir öğretim tasarımı uygulanması gerektiği daha kolay bir şekilde anlaşılabilir. Kolb'e (1984) göre, bireylerin farklı öğrenme biçimleri bir döngü halindedir ve Öğrenme Biçemi Envanteri ile bireylerin bu döngüdeki yerlerini saptamak amaçlanmaktadır. Kolb'ün (1984) Yaşayarak Öğrenme kuramına göre: Somut Yaşantı (SY), Yansıtıcı Gözlem (YG), Soyut Kavramsallaştırma (SK) ve Aktif Yaşantı (AY) olmak üzere, öğrenme süreçlerine ait 4 model önerilmektedir (Aşkar ve Akkoyunlu,

1993). Bu 4 model, tek başına kişinin baskın öğrenme biçimini vermemektedir. Birleştirilmiş puanlar bireyin soyuttan somuta (SK-SY), aktiften yansıtıcıya (AY-YG) kadar farklı tercihlerini ortaya koyar.

Geleneksel sınıf ortamında, öğretmen, materyali öğrencilerin gereksinimine göre uyarlama, daha fazla açıklama olanağına sahiptir. Uzaktan eğitim ortamında ise, öğretmene erişilemeyen bir durumda materyalin öğrenci gereksinimlerine uyarlanma olanağı azaldığından tek düze sunulması kaçınılmaz hale gelebilmektedir. Bu noktada bireysel öğrenme biçimleri ile uzaktan eğitime yönelik tutumların incelenmesi ve uzaktan eğitime yönelik tutumların incelenmesi, uzaktan eğitim ortamlarının etkinliğinin artırılması doğrultusunda yol gösterici olabilecektir.

Problem ve alt problemler

Çalışmanın problem tümcesi şu şekildedir: Bilgisayar öğretmeni adaylarının uzaktan eğitime yönelik tutumları çeşitli değişkenlere göre nasıl değişmektedir?

Çalışma grubunun,

- 1- Uzaktan eğitime yönelik tutumları nasıldır?
- 2- Uzaktan eğitime yönelik tutumları, cinsiyete göre anlamlı ölçüde değişmekte midir?
- 3- Uzaktan eğitime yönelik tutumları, sınıf düzeylerine göre anlamlı ölçüde değişmekte midir?
- 4- Uzaktan eğitime yönelik tutumları, daha önce uzaktan eğitim alma durumlarına göre anlamlı ölçüde değişmekte midir?
- 5- Uzaktan eğitime yönelik tutumları, bilgisayar kullanma deneyimlerine göre anlamlı ölçüde değişmekte midir?
- 6- Uzaktan eğitime yönelik tutumları, algıladıkları bilgisayar kullanma becerilerine göre anlamlı ölçüde değişmekte midir?
- 7- Uzaktan eğitime yönelik tutumları, Kolb'ün öğrenme biçimlerine göre anlamlı ölçüde farklılaşmakta mıdır?

Amaç

Teknolojinin öğretim amaçlı kullanılmasına yönelik artan eğilime karşın, uzaktan öğrenme ortamlarına yönelik öğrenci tutumlarını, öğrenme tercihleri gibi çeşitli değişkenlere göre derinlemesine ele alan yeterli sayıda Türkçe araştırma bulunmamaktadır. Uygulanmakta olan uzaktan eğitim programlarının öğrencilerin gereksinimleri doğrultusunda yapılandırılması, uzaktan eğitime yönelik artan talebin en iyi şekilde karşılanabilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu kapsamda, uzaktan eğitime yönelik tutumu hangi etmenlerin etkilediği, Kolb'ün modeline göre öğrenme biçimlerinin uzaktan eğitime yönelik tutuma etkisi bu çalışmada incelenmektedir.

Yöntem

Betimsel nitelik taşıyan bu çalışmada, tarama yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem, olayların, objelerin, varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların 'ne' olduğunu betimlemeye, açıklamaya çalışan araştırmalarda kullanılmaktadır. Erden'e (2007) göre, tarama araştırmalarında öğrenilmek istenilen bilgiler, örnekleme doğrudan yöneltilerek kısa sürede çok sayıda kişinin belli bir konuyla ilgili görüşleri alınabilir ya da tutumları, özellikleri belirlenebilir.

Çalışma grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Ege Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, BÖTE Bölümü'nde 2006-2007 öğretim yılında öğrenim görmekte olan öğretmen adayları oluşturmaktadır. Katılımcıların uzaktan eğitim, web tabanlı eğitim teknolojileri hakkında bilgi sahibi olmaları önkoşul olarak saptandığından, "Uzaktan Eğitimin Temelleri" dersini almış olan 3. ve 4. sınıf öğrencileri bu araştırmanın çalışma grubudur (n=129). Bu şekilde, amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenmiş olan katılımcıların sınıf ve cinsiyet yönünden dağılımları Tablo 1'de görülmektedir.

Tablo 1. Çalışma Grubunun Sınıfa ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Sınıf	Cinsiyet				Toplam	
	Kız		Erkek		f	%
	f	%	F	%	f	%
3	35	27,13	33	25,58	68	52,71
4	23	17,83	38	29,46	61	47,29
Toplam	58	44,96	71	55,04	129	100,00

Tablo 1'e göre katılımcıların %52,71'i üçüncü sınıf, %47,29'u dördüncü sınıf, %44,96'sı kız, %55,04'ü ise erkek öğrenciden oluşmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan veri toplama araçları şu şekildedir:

- Öğrenci bilgi formu:* Sekiz sorudan oluşan bu formda, sınıf, cinsiyet, bilgisayar kullanma deneyimi ve becerisi, İnternet erişiminin olma durumu, uzaktan eğitim hakkında bilgi düzeyi, daha önce herhangi bir uzaktan eğitim uygulamasına katılma durumuna ilişkin sorular yer almaktadır.
- Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği:* Bu araştırmada kullanılan Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği (UEYTÖ), 35 maddeden oluşmaktadır (Kışla, 2005). Ölçek hazırlanırken öğrencilerin görüşlerinden yararlanabilmek için 2004 yılında, Ege Üniversitesi 3. ve 4. sınıfa devam eden 83 öğrenciden uzaktan eğitimde materyaller, kullanılan ortamlar, kullanılan yöntemler, uzaktan eğitimin amaçları ve uzaktan eğitim hakkında kendi düşüncelerini içeren bir kompozisyon yazmaları istendikten sonra, tutumu gösterebilecek ifadeler belirlenmiştir. Bu ifadelerden yararlanılarak 83 maddelik bir ölçek hazırlanmıştır. İncelemeler sonucu 36 maddeye indirilmiş ve içerik geçerliliğinin sağlanması amacıyla uzman görüşüne sunulmuştur. Ölçeğin güvenilirliğinin tespiti için, Ege BÖTE öğrencilerinden rasgele seçilen 121 kişilik bir gruba veri toplama aracı uygulanmış ve güvenilirlik değeri 0,8918 olarak tespit edilmiştir. Ölçeğin güvenilirlik düzeyinin Şencan (2005)'a göre yüksek olduğu görülmüştür. Ön uygulamada yapı geçerliliğini belirlemek amacıyla faktör analizi

yapılmıştır. Ölçeğin faktör analizi, temel bileşenler analizi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak ölçekteki tüm maddelerin tek bir faktöre yük verdiği görülmüştür. 456 öğrenci üzerinde yapılan asıl uygulamada ölçeğin güvenilirliğini tekrar sorgulamak için alfa katsayısına bakılmıştır. Alfa katsayısı 0,8976 olarak bulunmuştur. Uygulama sonuçlarına göre ölçeğin güvenilirliğinin yüksek düzeyde olduğu söylenebilmektedir. 35 maddeden oluşan UEYT ölçeğinden alınabilecek en yüksek puan 175, en düşük puan ise 35'tir (Kıışla, 2005).

c) *Kolb Öğrenme Biçemleri Envanteri*: 1985 yılında Kolb tarafından geliştirilmiş olan bu envantere; her birinden dörder tümce olan 12 tane durum verilmektedir. Envanterin Türkçe'ye uyarlanması Aşkar ve Akkoyunlu (1993) tarafından yapılmıştır. Envanter, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Öğretmenlik Sertifikası kurslarına katılan çeşitli alanlardan mezun 62 kadın, 41 erkek toplam 103 kişiye uygulanmıştır. Öğrencilerin %37'si Fen Bilimlerinden (Matematik, Kimya, Biyoloji), %52'si Sosyal Bilimlerden (Edebiyat, Tarih, Coğrafya, Kütüphanecilik, Sosyoloji, Psikoloji), %12'si de mühendislikten (Fizik, Kimya, Orman, Jeoloji)'dir. 4 temel öğrenme biçemi puanları ile birleştirilmiş puanların güvenilirliği, Cronbach-alpha ile hesaplanmıştır (n=103). Güvenirlik katsayıları somut yaşantı için .58, yansıtıcı gözlem için .70, soyut kavramsallaştırma için .71, aktif yaşantı için .65, soyut-somut için .77, aktif yansıtıcı için .76 bulunmuştur. Örnekleme "yerleştiren" içerisinde yer alan bireylerin yüzdesinin düşük olması, somut yaşantı ve aktif yaşantı için güvenilirlik katsayılarını düşürmüş olabileceği vurgulanmıştır.

Verilerin Analizi

Veri toplama araçlarından elde edilen sayısal veriler, bir istatistik paket programına aktarılmıştır. Öğrencilerin demografik verilerinin analizinde frekans, yüzde dağılım, çapraz tablolama gibi betimsel istatistiklerden yararlanılmıştır. Öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarını çeşitli değişkenler açısından incelemek amacıyla t-Testi, varyans analizi, Kruskal-Wallis-H istatistikleri kullanılmıştır. Son olarak, öğrenme biçemlerini belirlemek üzere kullanılan Kolb'ün Öğrenme Biçemi envanterinin

çözümlemesinde birleştirilmiş puanlar elde edilmiştir. Bu puanlar bireyin soyuttan somuta (SK-SY), aktiften yansıtıcıya (AY-YG) tercihlerini göstermektedir. Buna göre, öğrenme biçimleri; öğrenmenin somut olduğu yerleştiren ve değiştiren ile öğrenmenin soyut olduğu ayrıştırıcı ve özümseyen olarak belirlenmiştir.

Bulgular

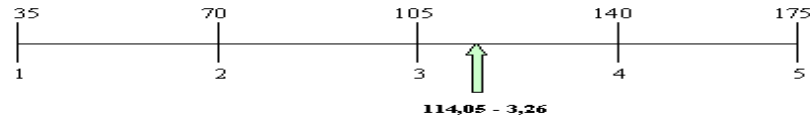
Araştırmanın bu bölümünde 7 alt probleme ilişkin edinilen bulgulara yer verilmektedir.

1. Öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumları nasıldır?

Tablo 2. Katılımcıların uzaktan eğitime yönelik tutum puanlarına ait veriler

	N	Ranj	Min	Max	\bar{x}	Medyan	SS
UEYT	129	68	82	150	114,05	116	12,87

Tablo 2’de görüldüğü gibi, katılımcıların (n=129) ortalama tutum puanı olan 114,05’tir. Medyanın 116 olması ve aritmetik ortalamaya yakın olması katılımcıların normal dağılıma yakın olduğunu göstermektedir. Şekil 1’de görüldüğü gibi, ortalama tutum puanı 114,05 beş üzerinden değerlendirildiğinde 3,26 puan yapmaktadır. Buna göre, öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının kararsız seviyeye yakın olduğunu göstermektedir.

Şekil 1. Tutum toplam puan ortalamasının gösterilmesi

2. Öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumları, cinsiyete göre anlamlı ölçüde değişmekte midir?

Tablo 3. UEYT Puanlarının Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{x}	SS	SD	t	p
----------	---	-----------	----	----	---	---

Kız	58	112,12	11,81	127	-1,55	0,124
Erkek	71	115,63	13,65			

Tablo 3'e göre, örnekleme yer alan BÖTE öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik tutumları, cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p > 0,05$).

3. Öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumları, sınıf düzeylerine göre anlamlı ölçüde değişmekte midir?

Tablo 4. UEYT Puanlarının Sınıf Düzeylerine Göre t-Testi Sonuçları

Sınıf	N	\bar{X}	SS	SD	T	p
3	68	115,62	12,82	127	1,463	0,146
4	61	112,31	12,81			

Tablo 4'e göre, öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumları, sınıflarına göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p > 0,05$).

4. Öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumları, daha önce bir uzaktan eğitim alma durumlarına göre anlamlı ölçüde değişmekte midir?

Tablo 5. Uzaktan eğitim uygulamasına katılma durumlarının sınıfa göre dağılımı

Sınıf	UE uygulamasına katılma durumu				Toplam	
	Evet		Hayır		F	%
	f	%	f	%		
3	44	34,1	24	18,6	68	52,7
4	14	10,9	47	36,4	61	47,3
Toplam	58	45,0	71	55,0	129	100

Tablo 5'e göre, katılımcıların %45'i daha önce bir uzaktan eğitim uygulamasına katılmış, %55'i ise katılmamıştır. Uzaktan eğitim uygulamasına katılmış öğrencilerin %34,1'i 3. sınıf, %10,9'u ise 4. Sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Tablo 6'da, UE katılım durumunun öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarına anlamlı etkisi olup olmadığı gösterilmektedir.

Tablo 6. UEYT Puanlarının UE Alma Durumuna Göre t-Testi Sonuçları

UE alma	n	\bar{X}	SS	SD	t	p
Evet	58	116,69	12,42	127	2,131	0,035
Hayır	71	111,90	12,92			

Tablo 6'ya göre, UEYT, daha önce bir uzaktan eğitim uygulamasına katılma durumlarına göre anlamlı ölçüde farklılaşmaktadır ($p<0,05$).

5. Öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumları, bilgisayar kullanma deneyimlerine göre anlamlı ölçüde değişmekte midir?

Tablo 7. UEYT Puanlarının Bilgisayar Kullanma Deneyimlerine Göre Dağılımı

Bilgisayar kullanma deneyimi	n	\bar{X}	SS
2 – 3 yıl	33	110,03	13,26
3 yıldan fazla	96	115,44	12,51

Tablo 7'ye göre, çalışma grubunda yer alan BÖTE öğrencileri 3. ve 4. Sınıf öğrencileri olduklarından 1'den az ya da 1 ila 2 yıl bilgisayar kullanma deneyimi olan öğrenci bulunmamaktadır. 2 ila 3 yıl arası bilgisayar kullanma deneyimleri olan öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutum puanları 110,03 iken, 3 yıldan fazla süredir bilgisayar kullanan öğrencilerin UEYT puanları 115,44 şeklindedir. Bu farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı Tablo 8'de sunulmaktadır.

Tablo 8. UEYT'nin Bilgisayar Kullanma Deneyimlerine Göre ANOVA Sonuçları

Gruplar	sd	KO	F	p	η^2
Gruplararası	1	718,02	4,45	0,037	0,034
Gruplar içi	127	131,34			
Toplam	128				

Tablo 8'de, öğrencilerden 3 yıldan fazla bilgisayar kullanma deneyimi olanların, uzaktan eğitime yönelik tutumlarının anlamlı ölçüde farklılaştığı ve etki büyüklüğünün

orta düzeye yakın olduğu ($\eta^2=0,034$) görülmektedir ($p<0,05$). Etki büyüklüğü indeksi olan eta-karenin (η^2) .01 olması küçük, .06 olması orta, .14 olması ise geniş etki büyüklüğü olarak yorumlanır (Köklü, Büyüköztürk ve Bökeoğlu, 2006).

6. Öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumları, algıladıkları bilgisayar kullanma becerilerine göre anlamlı ölçüde değişmekte midir?

Tablo 9. UEYT Puanlarının Algılanan Bilgisayar Kullanma Becerisine göre ANOVA

Sonuçları								
Bilgisayar deneyimi	n	\bar{X}	Gruplar	sd	KO	F	P	η^2
İyi	72	116,57	Gruplararası	2	1445,65	3,518	0,033	0,053
Orta	55	110,64	Gruplar içi	126	178,48		İyi>Orta	
İyi değil	2	117,50						
<i>Toplam</i>	129			128				

Tablo 9'a göre, öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumları, algıladıkları bilgisayar kullanma becerilerine göre anlamlı farklılık olduğu ($p<0,05$), etki büyüklüğünün ise orta düzeylerde olduğu ($\eta^2=0,053$) görülmüştür. Scheffe testi sonuçlarına göre, bu farklılık iyi düzeyde bilgisayar kullanabildiklerini belirten öğrencilerin orta düzeydekilere göre, uzaktan eğitime yönelik tutumlarının daha olumlu olmasından kaynaklanmaktadır.

7. Öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumları ile Kolb'ün öğrenme biçimleri arasında anlamlı ilişki var mıdır?

Tablo 10. UEYT Puanları ile Öğrenme Biçimlerinin Frekans ve Yüzde Dağılımı

Kolb'ün öğrenme biçimleri	F	%	\bar{X}	SS
Yerleştiren	8	6,2	110,25	19,64
Değiştiren	5	3,9	111,40	8,79
Ayrıştıran	89	69,0	115,65	11,75
Özümseyen	27	20,9	110,41	14,29
<i>Toplam</i>	129	100,0	114,05	12,87

Tablo 10'a göre, örnekleme ayrıştıran öğrenme biçemi olan öğrencilerin sayısı %69 olarak en yüksek orandadır (n=89). Aynı zamanda, ayrıştıran öğrencilerin UEYT puanları ortalamaları en yüksek değerdedir ($\bar{X}=115,64$). Ancak bu durumun, UEYT puanları üzerinde ayrıştıranlar lehine anlamlı etkisi olup olmadığını belirlemek amacıyla Tablo 11'de görüldüğü gibi Kruskal Wallis-H (KWH) testi yapılmıştır. Kruskal Wallis-H Testi ilişkisiz iki ya da daha çok örneklem ortalamasının birbirlerinden anlamlı farklılık gösterip göstermediğini test eder. Parametrik bir test olan Tek Yönlü Varyans Analizinin (ANOVA) normallik varsayımının karşılanmadığı durumlarda kullanılır (Büyüköztürk, 2002: 153). Tablo 11'de yer alan KWH testi sonuçlarına göre, öğrencilerin öğrenme biçemleri, uzaktan eğitime yönelik tutumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$KWH_{(3)}=4,23$, $p> 0,05$].

Tablo 11. UEYT Puanları ile Öğrenme Biçemlerine ait KWH Testi Sonuçları

Kolb'ün öğrenme biçemleri	N	Sıra Ortalaması	SD	KWH	p
Yerleştiren	8	48,94	3	4,23	0,238
Değiştiren	5	54,90			
Ayrıştıran	89	69,37			
Özümseyen	27	57,22			
Toplam	129				

Tartışma ve Yorum

Öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının kararsız seviyeye yakın olması, Kışla (2005) ve Dick ve diğ. (2001) tarafından yapılan araştırmaların bulgularıyla tutarlılık göstermektedir. Bu durumun, öğrencilerin uzaktan eğitim ve uygulamaları konusundaki bilgi ve deneyim eksikliğinden kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Benzer şekilde, Süer ve diğerlerinin (2005), öğretim elemanlarının uzaktan eğitime yönelik tutumlarını inceledikleri çalışmada, tutumlarının olumluluk eğiliminde olduğu ancak uzaktan eğitim yaklaşımına ilişkin uygulamaların ülkemizde yaygın olmamasından ve bu

konunun yeterince işlenememesinden dolayı da belli bir tereddüt içerisinde oldukları öne sürülmüştür.

Çalışma grubunun (n=129), uzaktan eğitime yönelik tutumları, cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Bu bulgu, Kışla (2005) tarafından yapılan araştırma bulgularıyla tutarlılık göstermektedir. Ayrıca, öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumları, sınıflarına göre anlamlı farklılık göstermemektedir. 3. Sınıf öğrencilerinin %64,7'si, 4. Sınıf öğrencilerinin ise %22,9'u daha önce bir uzaktan eğitim uygulamasına katıldığı için uzaktan eğitimle ilgili bilgi ve deneyimlerinin birbirlerine yakın olduğu, bu durumun tutumlarını da etkileyebileceği düşünülmektedir. Bu durumun özellikle "Uzaktan Eğitimin Temelleri" dersinin işlenişinde uygulamalara ağırlık verilmesinden kaynaklandığı ve uygulamaya dönük etkinliklerin son dönemde yoğun olarak gerçekleştiği gözlenmektedir.

Öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumları, daha önce bir uzaktan eğitim uygulamasına katılma durumlarına göre anlamlı ölçüde farklılaşmaktadır ($p<0,05$). Bu bulgu, alanyazındaki başka araştırma bulgularıyla da desteklenmektedir (Brinkerhoff ve Koroghlanian, 2005; Kışla, 2005). Daha önce uzaktan eğitim almış öğrencilerin, uzaktan eğitime yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu görülmektedir. Benzer şekilde, uzaktan eğitim konusunda bilgi sahibi olan öğretmenlerin, bilgi sahibi olmayanlara göre uzaktan eğitime yönelik daha olumlu tutum sergiledikleri belirlenmiştir (Ağır ve diğ., 2008). Tavşancıl'a (2002) göre tutum, öğrenmeyle kazanılan, bireyin davranışlarına yön veren, karar verme sürecinde yanlılığa neden olan bir olgudur. Tutumun bilişsel ögesi, bireylerin ilgili konu hakkında geçirdikleri eğitim süreçleri veya deneyimlerle kazanılmaktadır. Bu çalışmada, öğrencilerin uzaktan eğitim almalarının, tutumları üzerinde olumlu etkisi olduğu görülmüştür.

Bilgisayar kullanma deneyiminin uzaktan eğitime yönelik tutumlar üzerinde olumlu etkiye sahip olduğu görülmektedir. Bu bulgu, Kışla (2005) ve Brinkerhoff ve Koroghlanian'ın (2005) araştırma bulgularıyla tutarlıdır. Ayrıca, öğrencinin bilgisayar kullanma konusunda kendisini yetkin hissetme derecesi, UEYT üzerinde etkili olmaktadır. Benzer şekilde, Drennan ve diğ. (2005), bilgisayar kullanma becerileri ileri

düzyeyle olan öğrencilerin, uzaktan eğitimle verilen derslere kolay uyum sağladıklarını ve uzaktan eğitimle ilgili olumlu görüşler taşıdıklarını belirtmişlerdir. Bu bulgu, alanyazındaki başka araştırmalarla (Chang ve Tung, 2008; Brinkerhoff ve Koroghlanian, 2005; Venkatesh ve Davies, 1996) da desteklenmektedir.

Öğrenme biçimlerinin UEYT'ye anlamlı etkisi olmadığı görülmüştür. Kolb'ün Öğrenme Biçimleri Modeli'ne göre, örneklemdaki öğrencilerin %69.2'sini oluşturan "ayrıştırıcı" öğrenme biçimine sahip öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının diğerlerinden daha olumlu olduğu görülmüştür. Zanich (1991), ayrıştırıcı öğrenme biçimine sahip kişilerin teknik alanlara daha çok ilgi duyduklarını belirtmiştir. Bu durumun uzaktan eğitime yönelik olumlu tutum geliştirmeye dolaylı etkisi olabileceği düşünülmektedir. Edinilen diğer bulguya göre, öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumları, öğrenme biçimlerine göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

Sonuçlar

Bilgisayar öğretmeni adaylarının, uzaktan eğitime yönelik tutumlarını çeşitli değişkenlere göre (cinsiyet, sınıf düzeyi, uzaktan eğitim alma durumu, bilgisayar kullanma deneyimi ve becerisi, öğrenme biçimi) ele alan bu araştırmadan aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Çalışma grubunun (n=129) uzaktan eğitime yönelik tutumlarının kararsız seviyeye yakın olduğu görülmüştür.
2. Öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumları, cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermemektedir.
3. 3. ve 4. Sınıf öğrencilerinden oluşan çalışma grubunun, uzaktan eğitime yönelik tutumları, sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılık göstermemektedir.
4. Öğrencilerin daha önce herhangi bir uzaktan eğitim uygulamasına katılma durumlarının uzaktan eğitime yönelik olumlu tutum geliştirmeleri konusunda anlamlı etkisi olduğu görülmüştür.

5. Öğrencilerin bilgisayar kullanma deneyimleri uzaktan eğitime yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilemektedir.
6. Öğrencilerin algıladıkları bilgisayar kullanma becerileri de uzaktan eğitime yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilemektedir.
7. Kolb'ün modeline göre öğrencilerin öğrenme biçimlerine göre uzaktan eğitime yönelik tutumları anlamlı ölçüde farklılaşmamaktadır.

Öneriler

Öğretim elemanlarına yönelik öneriler

Uzaklığın eğitim almaya engel olabileceği durumlarda ya da çok sayıda öğrenciye nitelikli ve uygun maliyette eğitim hizmetlerini sunabilmek amacıyla özellikle yükseköğretim düzeyinde, uzaktan eğitim yöntemleri araştırılmalı ve uygulanmalıdır. Bunun için, öğretim elemanları ve öğrencilerin bilgisayar becerilerinin ve deneyimlerinin artırılması büyük önem taşımaktadır. Uzaktan eğitime dönük uygulamalar, öğrencilere zaman ve mekandan bağımsız, daha esnek ve etkileşimli öğrenme olanakları sunabilecektir.

Özellikle, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü'nün eğitim programında yer alan "Uzaktan Eğitimin Temelleri" dersi kapsamında uzaktan eğitim ve teknolojileriyle ilgili yalnızca kuramsal bilginin paylaşılması değil, örnek uygulamaların yapılması da önem taşımaktadır. Bu sayede, öğrencilerin uzaktan eğitimin sunabileceği olumlu özellikleri birebir deneyimlemeleri ve alternatif eğitim modellerinin hangi durumlarda ne gibi yararları olabileceği konusunda fikir sahibi olmaları sağlanabilecektir.

Araştırmacılara yönelik öneriler

Türkiye'de özellikle yükseköğretim düzeyinde yapılan uzaktan eğitim uygulamalarının geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması konusunda yalnızca betimsel değil, deneysel çalışmalar da yürütülmelidir. Uzaktan eğitim ortamlarının etkililiği ve öğrencilerin

tutum ve görüşleri daha geniş çalışma gruplarında ve çeşitli değişkenlere göre ele alınmalıdır.

***Bu araştırma, Ege Üniversitesi Rektörlüğü tarafından desteklenen Bilimsel Araştırma Projeleri kapsamında hazırlanmıştır.*

Kaynaklar

- Akça, Ö. (2006). SAÜ Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin İletişim Engelleri İle İlgili Öğrenci Görüşleri. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Sakarya Üniversitesi.
- Aşkar, P. ve Akkoyunlu, B. (1993). Kolb öğrenme biçemi envanteri. *Eğitim ve Bilim*, 87 (17), 37-47.
- Ağır, F., Gür, H. ve Okçu, A. (2008). Özel okullarda ve devlet okullarında çalışan ilköğretim öğretmenlerinin uzaktan eğitime karşı tutumlarını belirlenmesi. <http://ietc2008.home.anadolu.edu.tr/ietc2008/65.doc>
- Babadoğan, C. (2000). Öğretim stili odaklı ders tasarımı geliştirme. *Milli Eğitim Dergisi*, 147, 61-63.
- Belcheir, M.J. ve Cucek, M. (2002). Faculty perceptions of teaching distance education courses. *Research Report*. Boise State Üniversitesi.
- Brinkerhoff, J. & Koroghlanian, C. M. (2005). Student computer skills and attitudes toward Internet-delivered instruction. *Journal of Educational Computing Research*, 32 (1), 27-56.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: istatistik, araştırma deseni SPSS uygulamaları ve yorum*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Chang, S.C. and Tung, F.C. (2008). An empirical investigation of students' behavioural intentions to use the online learning course websites. *British Journal of Educational Technology*, 39 (1),71-83.

- Dick, G.N., Case, T.,L. ve Burns, O. M. (2001, Aralık). Adopting distance education- what do the students think?, *Proceeding of The International Academy for Informational Management (IAIM) Annual Conferance: International conferance on Informatics Education & Research (ICIER)*, 14-16 Aralık, New Orleans, LA.
- Drennan, J., Kennedy, J. ve Pisarski, A. (2005). Factors Affecting Student Attitudes Toward Flexible Online Learning in Management Education. *Journal of Educational Research*, 98 (6), 331-338.
- Erden, M. (2007). *Eğitim Bilimlerine Giriş*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Erdoğan, Y., Erkoç, M.F. ve Göktimur, M. (2006). *Farklı öğretim kurumlarındaki öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumları*. 15. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, 13-15 Eylül 2006, Muğla Üniversitesi, Muğla..
- Grisham, D. L. (2001, Nisan 10). Technology and media literacy: what do teachers need to know?. (2005, Ağustos 1).
<http://www.readingonline.org/editorial/edit_index.asp?HREF=april2001/index.html>
- Horzum, B. (2003). Öğretim Elemanlarının İnternet Destekli Eğitime Yönelik Düşünceleri (Sakarya Üniversitesi Örneği). *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Sakarya Üniversitesi.
- Kışla, T. (2005). Üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik tutumları. *Yayımlanmamış yüksek lisans tezi*, Ege Üniversitesi, S.B.E., İzmir.
- Kolb, D.A. (1984). *Experiential Learning*. Prentice-Hall Inc., USA.
- Köklü, N., Büyüköztürk, Ş. ve Bökeoğlu, Ö.Ç. (2006). *Sosyal bilimler için istatistik*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

- Newby,T.J., Stepich, D.A., Lehman, J.D. ve Russell, J.D. (2006). *Educational Technology for Teaching and Learning*. Upper Saddle River, New Jersey: Pearson Merrill Prentice Hall.
- Roth, W.M. (2002). Reading graphs: Contributions to an integrative concept of literacy. *Journal of Curriculum Studies*, 34(1), 1-24.
- Tavşancıl, E. (2002). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Valenta, A., Therriault, D., Dieter, M. and Mrtek, R. (2001). Identifying student attitudes and learning styles in distance education. *JALN*, 5 (2), 111-127.
- Venkatesh, V. & Davis, F. D. (1996). A model of the antecedents of perceived ease of use: development and test. *Decision Sciences*, 27 (3), 451–481.
- Zanich, M. L. (1991). Kolb learning style inventory. (2007, Ekim 28). <<http://www.coe.iup.edu/rjl/instruction/cm150/selfinterpretation/kolb.htm>>